

דברי תורה וחינוך

א סולת פלאוץ

נח | הרב יצחק קליין ראש ישיבת רגבים בנימין

וּתְבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֲת עֲרַב וְהִנֵּה עֹלָה זֵית טָרַף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

בפרשתנו מצאנו את נוח עומד על אמונתו כנגד כל באי עולם, לא הולך עימם בדרכם הרעה אלא בונה תיבה ומצהיר כי עתיד לבוא מבול משום שהשחית כל בשר את דרכו.

שאלו חכמים במדרש אם אדם חטא בהמה במה חטאה? יש מרבותינו שענו כי עולם החי נועד לשמש את האדם ובהעדרו אין בו טעם, יש מרבותינו שענו כי בהמות וחיות של דור המבול גם הן השחיתו את דרכן וכולם עניין אחד להם והוא סוד עוון גזל ותיקונו.

"דאמר ר' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן משל לסאה מלאה עונות, מי מקטרג בראש כולם זה גזל, דאמר ר' יודן בשם ר' יוחנן יבצעם בראש כלם"

אנו מכירים חילוקי מעשים וחילוקי דינים אבל איסור גזל הוא יסודי שבכולם, כי הגזל מעיד בעצמו ובעולם ובקב"ה עדות שקר כי אין מזונותיו של אדם וממונו קצובים לו בהשגחתו של הקב"ה אלא כל אדם זוכה בהשתדלותו עד מקום שתאוותו ויצרו מגיעים וכבר אמרו משמו של האר"י כי שורש כל העוונות הוא הגזל שגזל אדם חיי עולם שנטע בו הקב"ה והופך אותן לחיי שעה קלה...

הרמ"ק מפתח יסוד זה בספרו תומר דבורה בפירושו על י"ג מידות הרחמים :

"ויעוד אין רגע שלא יהיה האדם נזון ומתקיים נזון ומתקיים מכח עליון השופע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שופע קיומו ותנועת אבריו, עם היות שקהאדם חטא בכח ההוא לא מנעו ממנו קלל אלא סובל הקדוש ברוך הוא עלבון קנה להיות משפיע בו כח תנועות אבריו, והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומקעים וקהדוש ברוך הוא סובל."

כלומר כמה גדולה ענוותנותו של הקב"ה המשגיח על האדם ומשפיע עליו רוב טובה חיים וכח, ואפילו באותה העת ממש בה חוטא האדם, ממשיך הקב"ה ומחיה אותו.

הנה עניין הגזל הוא תולדת עין רעה ונפש רחבה של האדם שאינו מכיר את בוראו ולא מודה לו על רוב טובה שנתן בעולמו.

ותיקון הגזל במידת הכרת הטוב שמכיר האדם את בוראו מתוך רוב טובה שהשפיע לו כעין מה שאומר דוד המלך "כי ממך הכל ומידך נתנו לך".

כששבה היונה ששלח נוח הביאה היא לו עלה זית טרף בפיה, מסביר רש"י : "אמרה יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם" היונה אינה מעיזה פניה בנוח, איננה כופרת בטובתו, אלא להיפך בצד התודה מעידה היא כי היא יודעת מהו שורשם של הדברים, מיהו מקורו של השפע בעולם, ובכך נתקן עוון הגזל.

בדומה לכך הרב קוק רואה את ההתכנסות אל התיבה כמשל לעבודת הנפש של האדם. יש בחיי האדם עיתים בהם נפשו ורוחו מפוזרות הנה ואין האדם חי את חיייו מקושרים בשורשם, או אז באה עת התכנסות אל התיבה, בצמצום מסויים, המעיר את לב האדם אל מקורו ושורשו :

וענין "האסיפה אליו" הוא, מפני שהנפש, שכבר סללה דרכה על כל הגוף, היא מפוזרת באמת על כל חלקי הגוף גם בשליטתה, וכיון שכל חלקי הגוף עיוותו דרכם, גם דרכה מעוותה כשהיא שופעת עליהם. אבל יש אפשרות שיכניס האדם את הקוים המתפשטים אל תוך נקודתם.

פרשת נוח מציבה לנו את האתגר העומד בפני האדם שהתרחק מגן עדן, עליו להשיב תמיד אל דעתו כי בכל אשר יפנה הקב"ה שרוי בקרבו ומדריכו בדרך אשר ילך, בכח הכרת הטוב ישים אל ליבו כי הכל מידו של הקב"ה וכל אשר יעשה יהיה להשיב טובה תחת טובה.

ברשותכם אשתף אתכם בחווייה אישית הקשורה בעניין זה ובזמן זה.

בשבת נוח לפני שלוש שנים נפצע בנו נדב בתאונה, הייתה זו פציעת ראש קשה ואנושה, ובאחת השתנו חיינו והרגשנו כי כל הידוע המוכר והמורגל הוא טובה אשר איננה מובטחת כלל. בשבח והודיה אנו מציינים שלוש שנים לאותו היום ומכירים טובה על כל אשר גמלנו הקב"ה מאז, בהחלמה מלאה ובריאות איתנה.

כי ממך הכל ומידך נתנו לך .